

Sygn. akt II Ca 391/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 czerwca 2015 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. Wydział II Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący	SSO Paweł Hochman (spr.)
Sędziowie	SSO Jarosław Gołębiowski SSO Grzegorz Ślęzak
Protokolant	st. sekr. sąd. Anna Owczarska

po rozpoznaniu w dniu 15 czerwca 2015 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie sprawy z powództwa S. S.

przeciwko M. S.

o ustalenie wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Radomsku z dnia 31 marca 2015 roku, sygn. akt III RC 260/14

zmienia zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym sentencji w ten sposób, że ustala, iż obowiązek alimentacyjny powoda S. S. wobec pozwanej M. S. wygaś z dniem 28 listopada 2014 roku, a w pozostałym zakresie powództwo i apelację oddala, znosząc wzajemnie koszty procesu za instancję odwoławczą pomiędzy stronami.

Na oryginale właściwe podpisy

Sygn. akt. II Ca 391/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 31 marca 2015r. Sąd Rejonowy w Radomsku po rozpoznaniu sprawy z powództwa S. S. przeciwko M. S. o ustalenie wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego ustala, że obowiązek alimentacyjny powoda S. S. wobec pozwanej M. S., ustalony ostatnio w wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim wydanym w dniu 19.10.2009 roku w sprawie IC 773/08 wygaś z dniem 12 czerwca 2014 roku i nie obciążał pozwanej M. S. kosztami postępowania w sprawie.

Powyższy wyrok zapadł w następstwie następujących ustaleń faktycznych.

Wyrokiem z dnia 19 października 2009 r. Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. w sprawie IC 773/08 rozwiązał przez rozwód związek małżeński stron i zasądził od S. S. na rzecz pozwanej M. S. alimenty w kwocie po 400 złotych miesięcznie.

Powód S. S. ma 55 lat. Z zawodu jest kucharzem, prowadził działalności gospodarczą - wykonywał konstrukcje, spawał je. Obecnie nie może prowadzić działalności z uwagi na zachowanie swojej byłej żony, która utrudnia powodowi działania w tym zakresie.

Powodowi Sąd w sprawie IC 729/12 przywrócił posiadanie warsztatu usługowego wraz z wyposażeniem technicznym i materiałami do produkcji w budynku na posesji pozwanej M. S. w S. przy ul. (...).

S. S. mieszka obecnie w barze, który wcześniej prowadził. Warunki mieszkaniowe powoda są złe. W miejscu swojego przebywania powód prowadzi również działalność usługową, bowiem była żona - mimo wyroku sądu przywracającego posiadanie - nadal utrudnia powodowi dostęp do warsztatu. Powód ponosi stałe miesięczne wydatki związane z własnym utrzymaniem oraz związane z opłatami w kwocie ponad 2 000 złotych. Na rzeczoną kwotę składają się między innymi: opłata za energię elektryczną ok. 150 złotych co dwa miesiące, gaz 50 złotych miesięcznie, woda 10 złotych, leki specjalistyczne ok. 400 złotych miesięcznie, wizyta u kardiologa 100 złotych, paliwo 200 - 300 złotych miesięcznie, koszty żywienia 1200 - 1300 złotych miesięcznie.

S. S. pożycza od swojej siostry pieniądze na swoje bieżące utrzymanie oraz na spłatę zaległości finansowych. Powód sprzedał posiadany przez siebie samochód, aby uregulować zobowiązania alimentacyjne na rzecz byłej żony.

Powód jest osobą cierpiącą na schorzenia kardiologiczne. S. S. przeszedł zawał serca. Powód miał przeprowadzony zabieg koronografii oraz ma 5 stendów.

Pozwana M. S. ma 57 lat. Jest ogrodnikiem. Pozwana nie jest ponownie mężatką i nie ma nikogo na utrzymaniu. Pozwana mieszka w domu stanowiącym jej własność. Wraz z pozwaną w domu mieszkają jej syn i synowa. Pozwana otrzymuje od byłego męża alimenty w kwocie po 400 złotych miesięcznie. Ponadto pobiera rentę chorobową - z tytułu częściowej niezdolności do pracy - w wysokości ok. 590 złotych.

M. S. leczy się psychiatrycznie, kardiologicznie oraz ortopedycznie. Pozwana za leki płaci miesięcznie ok. 140 - 150 złotych.

M. S. w 2012 roku podarowała swojemu synowi działkę o wartości określonej na kwotę 40 000 złotych.

Wskazując na podstawę powyższych ustaleń Sądu Rejonowy wyjaśnił, że znajdują one uzasadnienie we wszystkich przeprowadzonych w toku postępowania dowodach. W ocenie Sądu zgromadzony w sprawie materiał dowodowy jest wystarczający dla potrzeb rozstrzygnięcia.

W konsekwencji powołanych wyżej ustaleń Sąd zważył, że powód swoje roszczenie wywodzi z treści art. 138 k.r.o., zgodnie z którym, w razie zmiany stosunków każda ze stron może żądać zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego. Wskazał, że w piśmiennictwie podkreśla się, iż nie każda zmiana w zakresie usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego lub zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego uzasadnia zastosowanie art. 138 k.r.o. Zastosowanie tego przepisu uzasadnia jedynie taka zmiana, która jest istotna i trwała.

Przy rozpoznawaniu mniejszej sprawy Sąd miał na uwadze treść art. 60 § 1 i 3 k.r.o. Zgodnie z treścią powołanego przepisu małżonek rozwiedziony, który nie został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia i który znajduje się w niedostatku, może żądać od drugiego małżonka rozwiedzionego dostarczania środków utrzymania w zakresie odpowiadającym usprawiedliwionym potrzebom uprawnionego oraz możliwościom zarobkowym i majątkowym zobowiązanego. Obowiązek dostarczania środków utrzymania małżonkowi rozwiedzionemu wygasa w razie zawarcia przez tego małżonka nowego małżeństwa. Jednakże gdy zobowiązanym jest małżonek rozwiedziony, który nie został uznany za winnego rozkładu pożycia, obowiązek ten wygasa także z upływem pięciu lat od orzeczenia rozwodu, chyba że ze względu na wyjątkowe okoliczności sąd, na żądanie uprawnionego, przedłuży wymieniony termin pięcioletni.

W uchwale z dnia 16 grudnia 1987 roku Sąd Najwyższy wyjaśnił, że przy ocenie przesłanek zastosowania art. 138 k.r.o. należy brać pod uwagę, czy istniejące warunki i okoliczności - na tle sytuacji ogólnej - mają charakter trwały, dotyczą

okoliczności zasadniczych, ilościowo znacznych i wyczerpują te przesłanki, które w istotny sposób wpływają na zakres obowiązku alimentacyjnego (por. uzasadnienie tezy VII uchwały SN z dnia 16.12.1987 r.).

Mając na uwadze powyższe Sąd uznał, iż w przedmiotowej sprawie nastąpiła zmiana stosunków, relewantna z punktu widzenia art. 138 k.r.o. Zasadności wskazanej oceny dowodzi porównanie stosunków obecnych z warunkami i okolicznościami uprzednio istniejącymi, zarówno w zakresie możliwości zarobkowych, majątkowych i zdrowotnych stron, jak i usprawiedliwionych potrzeb pozwanej M. S..

Zdaniem Sądu kwota alimentów w wysokości 400 złotych, jaką powód zobowiązany był uiszczać na rzecz byłej żony w obecnych realiach - naraża powoda na znaczny uszczerbek w jego dochodach. Powód mieszka w bardzo złych warunkach, ma trudności w dostępie do warsztatu, w którym prowadził działalność gospodarczą. Pozwana - pomimo, iż zdaje sobie zapewne sprawę z tego, iż utrudniając powodowi pracę - naraża jego i poniekąd siebie na pogorszenie sytuacji materialnej -- nadal utrudnia byłemu mężowi dostęp do warsztatu. Ponadto Sąd miał na względzie, iż pozwana nie znajduje się w niedostatku. Otrzymuje co miesiąc świadczenie z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, dokonała darowizny, posiadanej nieruchomości, na rzecz syna. Pozwana mieszka z synem i synową we własnym domu. Koszty utrzymania i wyżywienia rozkładają się więc na trzy osoby.

Zdaniem Sądu, żądanie powoda znajduje uzasadnienia w zebranych w sprawie materiale dowodowym. Wyżej przytoczony przepis zastrzega, że zmiana zakresu świadczeń alimentacyjnych jest dopuszczalna „w razie zmiany stosunków”. Bowiernie zarówno potrzeby uprawnionej, jak i możliwości zarobkowe i majątkowe zobowiązanego mogą ulec zmianie. Zmiana stosunków, która zaistniała od daty ustalenia alimentów, prowadzi w niniejszej sprawie do uchylecia obowiązku alimentacyjnego.

Zdaniem Sądu możliwości zarobkowe i majątkowe pozwanej nie uległy pogorszeniu. Jednakże znacznemu pogorszeniu uległy dochody powoda. Stan zdrowia zarówno powoda jak i pozwanej nie jest dobry. Strony są osobami starszymi i występują u nich schorzenia wielonarządowe, często charakterystyczne dla wieku. Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, iż powództwo S. S. przeciwko M. S. znajduje oparcia w obowiązujących przepisach prawa i jako takie podlega uwzględnieniu.

Mając na uwadze podniesione okoliczności, Sąd powództwo S. S. przeciwko M. S. uwzględnił. Sąd ustalił, iż obowiązek alimentacyjny powoda względem pozwanej wygasł z dniem 12 czerwca 2014 r., która to data jest dniem wytoczenia powództwa w niniejszej sprawie.

O kosztach Sąd orzekł, w pkt 2 wyroku, na podstawie art. 102 kodeksu postępowania cywilnego. Zgodnie z art. 102 kodeksu postępowania cywilnego w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów procesu albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Sąd uznał, iż stan zdrowia pozwanej uzasadnia zastosowanie zasady słuszności przy orzekaniu o kosztach.

Apelację od powyższego wyroku wniosła pozwana zaskarżając w całości powyższy wyrok. Skarżąca zarzuciła Sądowi pierwszej instancji:

1/ sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego przez przyjęcie, że możliwości zarobkowe i majątkowe pozwanej nie uległy pogorszeniu i zaistniała zmiana stosunków prowadząca do uchylecia obowiązku alimentacyjnego;

2/ niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a w szczególności kwestii dochodów powoda;

3/ błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia w zakresie przyjęcia, że zaszła zmiana stosunków uzasadniająca wygaśnięcie obowiązku alimentacyjnego;

5/ naruszenie prawa procesowego tj. art. 233 § 1 k.p.c., które mogłoby mieć wpływ na wynik postępowania poprzez przyjęcie dowolnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego w sprawie tj. bezpodstawne uznanie, że uzyskiwana renta jest wystarczająca na pokrycie usprawiedliwionych potrzeb pozwanej

Wskazując na powyższe podstawy apelacji skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania - przy uwzględnieniu kosztów postępowania apelacyjnego jako części kosztów procesu.

Sąd Okręgowy zważył co następuje.

Wniesiona apelacja odnosi tylko nieznaczny skutek.

Dokonując ponownej oceny materiału dowodowego zgromadzonego w toku postępowania przed Sądem Rejonowym (co stanowi konsekwencję treści zarzutów apelacyjnych) Sąd drugiej instancji doszedł do przekonania, że w przedmiotowej sprawie trudno przyjąć, że ustalony przez Sąd pierwszej instancji stan faktyczny uzasadniał zastosowanie przepisu art. 138 k.r.o i uwzględnienie na podstawie powołanego przepisu wytoczonego powództwa.

Wskazany przepis pozwala dokonać zmiany orzeczenia w przedmiocie alimentów w przypadku istotnej zmiany stosunków. Podstawą powództwa z art. 138 k.r.o. mogłaby być tylko zmiana stosunków, o ile zmiana taka nastąpiłaby po uprawomocnieniu się wyroku ustalającego wysokość obowiązku alimentacyjnego. Niezbędnego w tym zakresie porównania Sąd pierwszej instancji nie dokonał pomijając w szczególności ustalenia co do sytuacji majątkowej i zdrowotnej stron w dacie wydania wyroku rozwodowego.

Dokonując niezbędnych dla prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy dodatkowych ustaleń Sąd Okręgowy przyjął, że w dacie ustalenia obowiązku alimentacyjnego powód pobierał rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy w wysokości 400 zł. miesięcznie. Swój roczny dochód ze wszystkich źródeł ocenił na 28 000,- zł. w 2008 r. i na 7000,- za okres od stycznia do października 2009 r. (dowód : zeznania powoda w sprawie sygn. akt I C 773/08 Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. k. 177). W 2009 r. ponosił stałe koszty leczenia, cierpiał na chorobę niedokrwienną serca, nadciśnienie tętnicze oraz zaburzenia lipidowe. W tej dacie był po zabiegu wszczepienia stendów (dowód : opinia kardiologiczna k. 127 akt sygn. akt I C 773/08 Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb.).

Pozwana w wskazanym okresie utrzymywała się z dochodów w wysokości 614 zł pracując jako sprzedawca na pół etatu (zeznania M. S. złożone w sprawie sygn. akt I C 773/08 Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. k. 177).

W tych okolicznościach w październiku 2009 r. powód zaakceptował obowiązekłożenia na utrzymanie żony alimentów w kwocie po 400,- zł miesięcznie.

W konsekwencji powyższych ustaleń stwierdzić należy, że od daty ustalenia obowiązku alimentacyjnego sytuacja materialna powoda nie uległa istotnej zmianie. Podnoszone przez powoda okoliczności związane z utrudnianiem mu przez pozwaną prowadzenia działalności gospodarczej choć ważne i naganne nie mogą prowadzić do wniosku, że zaistniały przesłanki uzasadniające stwierdzenie wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego na podstawie przepisu art. 138 k.r.o. Powód winien liczyć się z tym, że możliwość korzystania z nieruchomości należącej do byłej żony ma charakter okresowy, ostatecznie zakończy się w dacie podziału majątku dorobkowego i poczynić starania zmierzające do uniezależnienia swojej działalności od pomieszczeń, które zajmował na jej posesji. Podnieść również należy, na co słusznie wskazuje w swej apelacji pozwana, że powód dysponuje znacznym majątkiem, otrzymał między innymi spłatę schedy spadkowej, którą mógł przeznaczyć na organizację warsztatu pracy. Powyższa okoliczność dodatkowo uzasadnia twierdzenie, że ograniczenie w podejmowanych przez niego działaniach zmierzających do osiągania dochodów nie jest tylko wynikiem utrudnień ze strony pozwanej.

W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, że w przedmiotowej sprawie nie było podstaw do stwierdzenia wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego z dniem 12 czerwca 2014 r. na podstawie przepisu art. 138 k.p.c. Zaskarżony wyrok został

więc wydany z naruszeniem prawa materialnego, które to naruszenie Sąd Okręgowy miał obowiązek wziąć pod uwagę z urzędu.

W omawianej sprawie ma natomiast zastosowanie przepis art. 60 § 3 zd. 2 k.r.o. zgodnie, z którym gdy zobowiązanym jest małżonek rozwiedziony, który nie został uznany za winnego rozkładu pożycia, obowiązek ten wygasa także z upływem pięciu lat od orzeczenia rozvodu, chyba że ze względu na wyjątkowe okoliczności sąd, na żądanie uprawnionego, przedłuży wymieniony termin pięcioletni.

W przedmiotowej sprawie jak wskazano powyżej obowiązek alimentacyjny powoda wobec pozwanej został orzeczony wyrokiem wydanym w dniu 19 października 2009 r., który uprawomocnił się 29 listopada 2009 r. W wyroku rozwodowym S. S. nie został uznany za winnego rozkładu pożycia małżeńskiego. Brak jednocześnie podstaw do przyjęcia, że w sytuacji życiowej pozwanej zaistniały szczególne okoliczności uzasadniające przedłużenie obowiązku alimentacyjnego poza wskazaną w omawianym przepisie granicę. Poczynione przez Sąd Rejonowy ustalenia (uzupełnione ustaleniami Sądu Okręgowego) prowadzą do wniosku, że w istocie od wskazanej wyżej daty sytuacja majątkowa M. S. nie uległa zmianie. Świadczy o tym chociażby porównanie dochodów jakie osiągała w 2009 r. i jakie osiąga obecnie. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z 28 stycznia 1999 r. (sygn. akt III CKN 1041/98) przedłużenie 5-letniego terminu przewidzianego w art. 60 § 3 KRO może nastąpić tylko wtedy, gdy wyjątkowe okoliczności, wymienione w tym przepisie, powstały przed upływem pięciu lat od orzeczenia rozvodu.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie przepisu art. 386 § 1 k.p.c. orzekł o zmianie zaskarżonego wyroku, w zakresie daty wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego a w pozostałym zakresie na podstawie przepisu art. 385 k.p.c. skargę apelacyjną oddalił.

O kosztach postępowania w instancji odwoławczej Sąd Okręgowy orzekł na podstawie przepisu art. 100 k.p.c.

Na oryginale właściwe podpisy